

ΓΙΑΝ ΜΑΡΤΕΛ

ΒΡΑΒΕΙΟ BOOKER 2002

Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΠΙ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΣΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΒΑΣΙΖΕΤΑΙ Η ΟΜΟΤΙΔΗ ΤΑΙΝΙΑ

ΦΥΧΟΓΙΟΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: LIFE OF PI
ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: Η ζωή του Πι
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Yann Martel
ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Μπελίκα Κουμπαρέλη
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Άννα Φ. Καζούρη
ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Ευδοξία Μπινοπούλου
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Γιώργος Παζάλος
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχωτά
ΕΚΤΥΠΩΣΗ: Αγγελος Ελεύθερος & ΣΙΑ Ο.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Κωνσταντίνα Παναγιώτου & ΣΙΑ Ο.Ε.

© Yann Martel, 2001
By arrangement with Westwood Creative Artists Ltd.
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2002

Πρώτη έκδοση: Δεκέμβριος 2002

ISBN 978-960-274-690-5

*Τυπώθηκε σε χαρτί εδεύθερο κημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά
και μόνο από δάσον που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρπού.*

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Φωτογρεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανταύηση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
Έδρα: Τατοΐου 121
144 52 Μεταμόρφωση
Βιβλιοπωλείο: Μαυρομιχάλη 1
106 79 Αθήνα
Τηλ.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.
Head office: 121, Tatoiou Str.
144 52 Metamorfossi, Greece
Bookstore: 1, Mavromichali Str.
106 79 Athens, Greece
Tel.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

ΓΙΑΝ ΜΑΡΤΕΛ

ΒΡΑΒΕΙΟ BOOKER 2002

Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΠΙ

Μετάφραση:
Μπελίκα Κουμπαρέλη

**Canada Council | Conseil des Arts
for the Arts | du Canada**

Η παρούσα έκδοση έγινε με τη συμβολή του Canada Council for the Arts
και του Canadian Department of Foreign Affairs and International Trade.

Στους γονείς και στον αδελφό μου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

11

*Μέρος Πρώτο
ΤΟΡΟΝΤΟ ΚΑΙ ΠΟΝΤΙΣΕΡΙ
19*

*Μέρος Δεύτερο
Ο ΕΙΡΗΝΙΚΟΣ ΩΚΕΑΝΟΣ
153*

*Μέρος Τρίτο
ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΕΝΙΤΟ ΧΟΥΑΡΕΣ
ΤΟΜΑΤΛΑΝ, ΜΕΞΙΚΟ
407*

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

Αυτό το βιβλίο γεννήθηκε ενώ πεινούσα. Να σας εξηγήσω. Την άνοιξη του 1996, εκδόθηκε στον Καναδά το δεύτερο βιβλίο μου, ένα μυθιστόρημα. Δεν τα πήγε καλά. Οι κριτικοί ήταν αμήχανοι ν̄ το καταδίκαζαν με επαίνους της παρηγοριάς. Μετά από αυτά, οι αναγνώστες το αγνόσταν. Παρά τις απεγνωσμένες μου απόπειρες στα μέσα μαζικής επικοινωνίας να παραστήσω τον κλόουν ν̄ τον ζογκλέρ, δεν έγινε τίποτα. Το βιβλίο δεν έλεγε να πάρει μπροσ. Τα αντίτυπα σωρεύονταν στα ράφια των βιβλιοπωλείων σαν παιδιά που στέκονται στη σειρά έτοιμα να παίζουν μπέιζμπολ ν̄ ποδόσφαιρο, μόνο που το δικό μου το παιδί ήταν ένα άχαρο λελέκι που κανείς δεν ήθελε στην ομάδα του. Τελικά xάθηκε από προσώπου γης γρήγορα κι αθόρυβα.

Το φιάσκο δε με επηρέασε ιδιαίτερα. Είχα ήδη μεταποδήσει σε μιαν άλλην ιστορία, ένα μυθιστόρημα που διαδραματίζοταν στην Πορτογαλία του 1939. Μόνο που ένιωθα αναστάτωση. Και είχα ελάχιστα χρήματα.

Έτσι πήρα το αεροπλάνο και πήγα στη Βομβάν. Δεν ήταν και τόσο παράλογο, αν λάβετε υπόψη τρία πράγματα: πρώτον, ότι μια γεύση από Ινδία διώχνει γρήγορα κάθε είδους αναστάτωσην δεύτερον, ότι ακόμα και με λίγα χρήματα επιβιώνεις εύκολα εκεί για πολύ καιρό και τρίτον, ότι ένα μυθιστό-

ρημα που διαδραματίζεται στην Πορτογαλία του 1939 έχει ελάχιστη σχέση με την Πορτογαλία του 1939.

Είχα ξαναζήσει παλιότερα κάπου στη Βόρεια Ινδία, για πέντε μήνες. Στο πρώτο μου ταξίδι σ' αυτή τη χώρα, βρέθηκα εντελώς απροετοίμαστος. Στην ουσία, η μόνη μου προετοιμασία ήταν μία και μόνο λέξην. Όταν είπα σ' ένα φίλο που γνώριζε αυτή τη χώρα ότι σκόπευα να πάω κι εγώ, μου είπε απλά: «Μιλάνε παράξενα αγγλικά στην Ινδία. Τους αρέσουν λέξεις όπως ματσαράγκα».

Θυμόθηκα τα λόγια του φίλου καθώς το αεροπλάνο ετοιμαζόταν να προσγειωθεί στο Δελχί, κι έτσι η λέξην ματσαράγκα ήταν το μόνο μου όπλο για την πληθωρική, θορυβώδη κίνηση της Ινδίας — αυτό το παρανοϊκό μα και λειτουργικό τρεχαληπτό. Τη χρησιμοποιούσα συχνά και, για να είμαι ειλικρινής, με βούθησε αρκετά. Είπα στον υπάλληλο ενός σιδηροδρομικού σταθμού: «Δε φανταζόμουν ότι το εισιτήριο είναι τόσο ακριβό. Μήπως πας να μου κάνεις καμιά ματσαράγκα;» Χαμογέλασε και μου απάντησε με την τραγουδιστή προφορά του: «Όχι, κύριε. Δε σας κάνω καμιά ματσαράγκα. Σας χρέωσα τη σωστή τιμήν».

Τη δεύτερη φορά στην Ινδία ήξερα περισσότερα, άρα ήξερα τι να περιμένω και τι να απαιτώ: σκόπευα να εγκατασταθώ σε μιαν απομονωμένη μικρή πανσιόν και να γράψω το μυθιστόρημά μου. Φανταζόμουν τον εαυτό μου να κάθεται στο τραπέζι, σε μια μεγάλη θεράντα, με τις σημειώσεις μου απλωμένες γύρω μου και μια κούπα αχνιστό τσάι δίπλα μου. Μπροστά στα πόδια μου καταπράσινοι λόφοι τυλιγμένοι στην ομίχλη, ενώ μαϊμούδες με ξεκουφαίνουν με τις στριγκλιές τους. Ο καιρός ιδανικός, μόνο ένα ελαφρύ πουλοβεράκι νωρίς το πρωί και το απόβραδο, ενώ τα μεσημέρια φοράω κοντομάνικο. Έτσι βολεμένος, με χαρτί και μολύβι ανά κείρας, προς χάριν της ευρύτερης αλήθειας, μετατρέπω την Πορτογαλία σε μυθιστόρημα. Άλλωστε αυτό δε σημαίνει μυθιστόρημα; Η επιλεκτική μετατροπή της πραγματικότητας σε κάτι

άλλο; Η αλλοίωσή της ώστε να βγει στην επιφάνεια η ουσία της; Ποιος ο λόγος να πάω στην Πορτογαλία;

Η διευθύντρια της πανσιόν μου διηγείται ιστορίες απ' τους αγώνες που έκαναν ώσπου να διώξουν τους Εγγλέζους. Κανονίζουμε τι θέλω να φάω το μεσημέρι και τι το βράδυ. Τελειώνοντας τη συγγραφική μου ημέρα, πάω βόλτα στα χαμηλά λοφάκια με τις τεϊοφυτείες.

Δυστυχώς, το μυθιστόρημά μου άρχισε να ψευδίζει, έβηξε και ξεψύχησε. Αυτό συνέβη στο Μαθεράν, σε μια μικρή πανσιόν λίγο πιο έξω απ' τη Βομβάν, σ' ένα λοφάκι με λίγες μαϊμούδες και καμιά τεϊοφυτεία. Είναι ένας καημός πολύ αλλόκοτος για τους επίδοξους συγγραφείς. Ο μύθος είναι καλός, όπως και οι προτάσεις σου. Οι χαρακτήρες σου ξεκάθαροι κι ολοζώντανοι, μόνο τα πιστοποιητικά γέννησης τους λείπουν. Η πλοκή όπου τους βάζεις να αναπτύξουν τη δράση τους είναι μεγαλειώδης, γοντευτική, και συνάμα απλή. Έχεις κάνει έρευνα, μάζεψες στοιχεία – ιστορικά, κοινωνιολογικά, κλιματολογικά, γαστρονομικά – που θα προσδώσουν αυθεντικότητα στην ιστορία σου. Οι διάλογοι προβάλλουν μέσ' από το κείμενο γεμάτοι έντασην. Οι περιγραφές σου αποτελούν εκρήξεις χρωμάτων, αντιθέσεων και λεπτομερειών. Σίγουρα η ιστορία σου μπορεί να γίνει υπέροχη. Καταλήγει όμως να μην αξίζει τίποτα. Παρά τις προφανώς λαμπρές προοπτικές της, έρχεται μια στιγμή που αντιλαμβάνεσαι ότι το *zouzouνίσμα* που σου τριβέλιζε το μυαλό, σου λέει ωμά την πικρή αλήθεια: δε βγαίνει. Κάτι λείπει, η σπίθα που ανάβει φωτιά και φτιάχνει καλή ιστορία λείπει, ανεξάρτητα απ' το αν ο μύθος και όλα τα υπόλοιπα στέκουν. Η ιστορία σου είναι συναισθηματικά νεκρή, αυτός είναι ο σταυρός σου. Η ανακάλυψη της αλήθειας σου σακατεύει την ψυχή. Σου αφήνει μια γεύση ανεκπλήρωτου πόθου, μιαν ακόρεστη πείνα.

Ταχυδρόμησα απ' το Μαθεράν τις σημειώσεις του αποτυχημένου μου μυθιστορήματος σε ένα φανταστικό παραλήπτη στη Σιβηρία, με έναν εξίσου φανταστικό αποστολέα από τη

Βολιβία. Μόλις ο υπάλληλος του ταχυδρομείου σφράγισε το φάκελο και τον έβαλε στο αντίστοιχο καλάθι, κάθισα σ' έναν πάγκο, σκυθρωπός και αποκαρδιωμένος. Και τώρα τι κάνεις, κύριε Τολστόι; Τι άλλες φαεινές ιδέες προβλέπεις να σου κατέβουν; αναρωτιόμουν.

Εντάξει, μου είχαν περισσέψει μερικά χρήματα και ήμουν ακόμη αναστατωμένος. Σηκώθηκα κι έφυγα απ' το ταχυδρομείο, να εξερευνήσω τη Νότια Ινδία.

Πολύ θα μ' άρεσε να μπορούσα να πω «είμαι δόκτωρ» σε όσους με ρωτούσαν τι κάνω, αφού οι γιατροί είναι οι σύγχρονοι μάγοι και θαυματοποιοί. Άλλα ήμουν σίγουρος ότι στην επόμενη στροφή θα πέφταμε θύματα αυτοκινητικού δυστυχήματος και όλοι οι επιβάτες του λεωφορείου θα έστρεφαν τα βλέμματά τους πάνω μου· εγώ λοιπόν θα έπρεπε να εξηγήσω, μέσα στις κραυγές και τα βογκτά των θυμάτων, ότι εννοούσα «δόκτωρ της νομικής»· κι έπειτα, καθώς θα με ικέτευαν να τους βοηθήσω να μνηνύσουν την κυβέρνηση για το δυστύχημα που τους συνέβη, θα έπρεπε να ομολογήσω ότι τελικά έχω μόνο ένα μπάτσελορ στη φιλοσοφία· και μετά από αυτό, ενώ το δυστύχημα μπορεί να ήταν αιματηρό, εγώ θα ήμουν υποχρεωμένος να παραδεχτώ ότι ίσα που πήρα μια ιδέα από τη φιλοσοφία του Κίρκεγκκορ και άλλα τέτοια. Προτιμούσα λοιπόν την ταπεινή αλήθεια κι ας πλήγωνε τον εγωισμό μου.

Παντού όπου αποκάλυπτα την πραγματική μου ταυτότητα, όλοι μου έλεγαν την κλασική φράση: «Συγγραφέας; Α, ναι; Έχω κι εγώ να σας πω μια ιστορία». Τις περισσότερες φορές οι αφηγήσεις ήταν σχεδόν ανεκδοτολογικές, θλιβερά ανούσιες, χωρίς έμπνευση.

Έφτασα στην πόλη Ποντισερί, μια τοσοδούλα αυτοδιοικούμενη συνομοσπονδιακή περιοχή νότια του Μαδράς, στην ακτή Ταμίλ Ναντού. Ως προς την έκταση και τον πληθυσμό είναι ένα ασήμαντο κομματάκι της Ινδίας – συγκριτικά, το υνοί Πρινς Έντουαρντ είναι ένας γίγαντας μέσα στον Καναδά – όμως το Ποντισερί ξεχώρισε λόγω της ιστορίας του.

Ήταν η πάλαι ποτέ πρωτεύουσα της πιο σεμνής και ολιγαρκούς αποικιακής αυτοκρατορίας, της Γαλλικής Ινδίας. Οι Γάλλοι θα ήθελαν πολύ να ανταγωνιστούν τους Εγγλέζους, αλλά το μόνο βασίλειο που κατάφεραν να κατακτήσουν αποτελούνταν από μια χούφτα λιμανάκια. Προσκολλήθηκαν στην περιοχή για τριακόσια σχεδόν χρόνια. Αποχώρησαν από το Ποντισερί το 1954, αφήνοντας πίσω τους κομψά λευκά κτίρια, φαρδείς δρόμους με άρτια πολεοδομία και ονόματα όπως rue de la Marine και rue Saint-Louis, ενώ τους αστυνόμους ακόμα τους φωνάζουν κεπί, όπως τότε.

Βρισκόμουν στην καφετέρια Ίντιαν, στην οδό Νεχρού, μια μεγάλη ψηλοτάβανη σάλα με πράσινους τοίχους. Πάνω απ' τα κεφάλια μας ανεμιστήρες απλώς ανάδευναν μάζες καυτού υγρού αέρα. Επιπλωμένη με τα αναγκαία – ομοιόμορφα τετράγωνα τραπέζια που το καθένα συνοδεύεται από τέσσερις καρέκλες. Κάθεσαι όπου να 'ναι, ανεξάρτητα απ' το αν κάθεται εκεί κι άλλος πελάτης. Ο πολύ καλός καφές συνοδεύεται από τοστ με μαρμελάδα. Οι συζητήσεις δεν αργούν να έρθουν. Κι έτσι, ένας ζωηρός ηλικιωμένος κύριος με λαμπερά μάτια και υπέροχες τούφες κάτασπρων μαλλιών μού έπιασε κουβέντα. Του επιβεβαίωσα ότι πράγματι στον Καναδά έχει παγωνιά, και ότι πράγματι σε ορισμένες περιοχές μιλάνε γαλλικά, και ότι μου αρέσει η Ινδία και τα λοιπά και τα λοιπά – οι συνηθισμένες ελαφρές συζητήσεις των φίλικών και περίεργων Ινδών με κάθε ξένο που κουβαλά σακίδιο στην πλάτη. Μόλις του είπα τι δουλειά κάνω, γούρλωσε τα μάτια και κούνησε το κεφάλι. Ήταν ώρα να φεύγω. Σήκωσα το χέρι για να τραβήξω την προσοχή του σερβιτόρου, ώστε να μου φέρει το λογαριασμό.

Εκείνη τη στιγμή ο ηλικιωμένος είπε: «Έχω μια ιστορία που θα σας κάνει να πιστέψετε στον Θεό».

Κατέβασα το χέρι μου. Ωστόσο είχα τις αμφιβολίες μου. Μήπως έπεσα σε μάρτυρα του Ιεχωβά;

«Η ιστορία σας διαδραματίστηκε πριν από δύο χιλιάδες

χρόνια σε μια μακρινή γωνιά της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας;» ρώτησα.

«Όχι».

Μήπως ήταν κάτι σαν μουσουλμάνος ευαγγελιστής;

«Η ιστορία σας συνέβη στην Αραβία τον έβδομο αιώνα;»

«Όχι. Όχι. Άρχισε ακριβώς εδώ, στο Ποντισερί, πριν από αρκετά χρόνια, και με χαρά σάς πληροφορώ ότι έλαβε τέλος σ' αυτήν ακριβώς τη χώρα απ' την οποία προέρχεστε».

«Και θα με κάνει να πιστέψω στον Θεό;»

«Ναι».

«Απίστευτο μου φαίνεται».

«Να μη σας φαίνεται καθόλου απίστευτο».

Εμφανίστηκε ο σερβιτόρος. Για ένα λεπτό δίστασα. Παρήγειλα δύο καφέδες. Συστήθηκαμε. Τον έλεγαν Φράνσις Αντιρουμπασάμι. «Σας παρακαλώ, κύριε, διηγηθείτε μου την ιστορία σας», είπα.

«Πρέπει να δώσετε τη δέουνσα προσοχή», απάντησε.

«Αυτό θα κάνω». Έθγαλα χαρτί και μολύβι.

«Πείτε μου, πήγατε στον βοτανικό κήπο;» ρώτησε.

«Πήγα, χτες».

«Προσέξατε τις ράγες του τρένου;»

«Ναι, τις πρόσεξα».

«Ακόμα και τώρα, κάθε Κυριακή ένα τρενάκι κάνει δρομολόγιο για την ψυχαγωγία των παιδιών. Παλιότερα κυκλοφορούσε κάθε μέρα, ανά ημίωρο. Παρατηρήσατε τα ονόματα των σταθμών που πιάνει;»

«Ο ένας λέγεται Ροζβίλ – Πόλη των Ρόδων».

«Σωστά. Και ο άλλος;»

«Δε θυμάμαι».

«Έθγαλαν την πινακίδα. Κάποτε ο άλλος σταθμός λεγόταν Πόλη των Ζώων. Το τρενάκι έκανε δύο στάσεις: στην Πόλη των Ρόδων και στην Πόλη των Ζώων. Μια φορά κι έναν καιρό υπήρχε ζωολογικός κήπος μέσα στον βοτανικό κήπο του Ποντισερί».

Συνέχισε να μιλάει. Εγώ κρατούσα σημειώσεις, τα βασικά σημεία της ιστορίας του.

«Πρέπει να του μιλήσετε», είπε, εννοώντας τον πρωταγωνιστή της ιστορίας του. «Τον ήξερα πολύ καλά, πάρα πολύ καλά. Είναι μεγάλος πια. Πρέπει να τον βρείτε και να τον ρωτήσετε ό,τι θέλετε».

Όταν γύρισα στο Τορόντο, διατρέχοντας τις εννιά στήλες με τα ονόματα των Πατέλ στον τηλεφωνικό κατάλογο, εντόπισα τον πρωταγωνιστή. Η καρδιά μου χτυπούσε δυνατά καθώς σκημάτιζα τον αριθμό του. Η φωνή που απάντησε φαινόταν αλλοιωμένη από την καναδική προφορά, αλλά είχε τη χαρακτηριστική ινδική μελωδικότητα, αν και ανεπαίσθητη, σαν υποψία αρώματος στον αέρα. «Είναι παλιά ιστορία», μου είπε. Έπειτα δέκτηκε να συναντηθούμε. Και συναντηθήκαμε πολλές φορές. Μου έδειξε το ημερολόγιο που κρατούσε κατά τη διάρκεια των γεγονότων. Μου έδειξε τα κιτρινισμένα αποκόμματα των εφημερίδων που για ένα μικρό διάστημα τον είχαν φέρει στο φως της δημοσιότητας. Μου αφηγήθηκε την ιστορία του. Κι εγώ κρατούσα σημειώσεις. Σχεδόν μετά από ένα χρόνο, μετά από αρκετές δυσκολίες, έλαβα μια κασέτα και μια έκθεση από το Υπουργείο Μεταφορών της Ιαπωνίας. Καθώς άκουγα την κασέτα, συμφώνησα με τον κύριο Αντιρουμπασάμι ότι αυτή ήταν πράγματι μια ιστορία που σε έκανε να πιστέψεις στον Θεό.

Μου φάνηκε απόλυτα φυσικό να διηγηθώ την ιστορία του κυρίου Πατέλ κυρίως σε πρώτο πρόσωπο, σαν να μιλάει ο ίδιος, σαν να τη βλέπουμε μέσα απ' τα δικά του μάτια. Ωστόσο οποιαδήποτε ανακρίβεια ή λάθος οφείλονται σ' εμένα.

Θέλω να ευχαριστήσω μερικούς ανθρώπους. Είναι προφανές ότι οφείλω μεγάλη υποχρέωση στον κύριο Πατέλ. Η ευγνωμοσύνη μου προς το άτομό του είναι απέραντη όσο και ο Ειρηνικός Ωκεανός, και ελπίζω ότι η δική μου αφηγηματική εκδοχή της ιστορίας του δε θα τον απογοητεύσει. Ευχαριστώ τον κύριο Αντιρουμπασάμι, που με έκανε ν' αρχίσω αυτή

την αφήγηση. Για τη συμβολή τους στην ολοκλήρωσή της, θέλω να ευχαριστήσω τρεις παραδειγματικούς επαγγελματίες: τον κύριο Καζουχίκο Όντα, πρώην γραμματέα της ιαπωνικής πρεσβείας στην Οτάβα· τον κύριο Χιρόσι Γουατανάμπι της ναυτιλιακής εταιρείας Όικα· και να εκφράσω τις ιδιαίτερες ευχαριστίες μου στον, συνταξιούχο πια, κύριο Τομοχίρο Οκαμότο του Υπουργείου Μεταφορών της Ιαπωνίας. Ευχαριστώ τον κύριο Μοασίρ Σκλίαρ, που μετέδωσε σπίθες ζωντάνιας στο βιβλίο. Τέλος, θα ήθελα να εκφράσω τη βαθιά ευγνωμοσύνη μου σ' ένα θαυμάσιο ινστιτούτο, το Καναδικό Συμβούλιο Τεχνών. Χωρίς τη δική τους επιχορήγηση δε θα είχα ολοκληρώσει αυτή την ιστορία που δεν έχει καμία σχέση με την Πορτογαλία του 1939. Αν εμείς οι πολίτες δεν υποστηρίζουμε τους καλλιτέχνες μας, θυσιάζουμε τη φαντασία μας στο βωμό της βάρβαρης πραγματικότητας και καταλήγουμε να μην πιστεύουμε σε τίποτα, ούτε στα όνειρά μας.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ
Τορόντο και Ποντισερί

1

Hμουν θλιμμένος και κατηφής εξαιτίας του μαρτυρίου που είχα περάσει.

Οι ακαδημαϊκές σπουδές και η αδιάλειπτη πρακτική εφαρμογή της θρησκείας με επανέφεραν σιγά σιγά στην ζωή. Είχα διατηρήσει αυτό που κατά τη γνώμη μερικών θεωρείται παράδοξη θρησκευτική πρακτική. Μετά το λύκειο, φοίτησα στο Πανεπιστήμιο του Τορόντο απ' όπου πήρα πτυχίο με διπλή ειδίκευση, στη θρησκειολογία και στην ζωολογία. Οι τετραετείς σπουδές μου στη θρησκειολογία αφορούσαν μερικά σημεία της κοσμολογικής θεωρίας του διαπρεπούς ερευνητή της Καμπάλα, Ισαάκ Λούρια, που έζησε στη Σαφέντ τον δέκατο έκτο αιώνα. Οι παράλληλες σπουδές μου στη ζωολογία αφορούσαν τη λειπουργική ανάλυση του θυρεοειδούς αδένα του τριδάκτυλου βραδύποδα,* του επονομαζόμενου και οκνηρού. Επέλεξα το βραδύποδα επειδή ο τρόπος διαβίωσής του —ήρεμο ζώο, άκακο και εσωστρεφές — επιδρούσε κατευναστικά στον κατακερματισμένο μου εαυτό.

Υπάρχουν οι διδάκτυλοι και οι τριδάκτυλοι βραδύποδες. Η διαφορά έγκειται στα μπροστινά τους πόδια, αφού έτσι κι αλλιώς όλοι έχουν τρία δάχτυλα στα πίσω πόδια. Είχα την

* Νυκτόβια, φυτοφάγα ζώα που ενδημούν στις τροπικές ζούγκλες της

τρομερή τύχη να μελετήσω *in situ* τους τριδάκτυλους βραδύποδες ένα καλοκαίρι, στις τροπικές ζούγκλες της Βραζιλίας. Είναι ένα απίστευτα ενδιαφέρον πλάσμα. Η μοναδική του πραγματική απασχόληση; Η αδράνεια! Κοιμάται ή ξεκουράζεται είκοσι ώρες το εικοσιτετράωρο κατά μέσον όρο. Η ομάδα μας έλεγχε τις συνήθειες ύπνου σε πέντε τριδάκτυλους βραδύποδες, τοποθετώντας πάνω στο κεφάλι τους, νωρίς το απόγευμα μόλις αποκοιμήθηκαν, κατακόκκινα πλαστικά πιατάκια με νερό. Αργά το επόμενο πρωί τα βρήκαμε άθικτα στη θέση τους, μόνο που το νερό ήταν γεμάτο ζωύφια. Ο βραδύπους δραστηριοποιείται το ηλιοβασίλεμα, αν και η έννοια της δραστηριότητας είναι πολύ σχετική. Κινείται ανάμεσα στα φυλλώματα του δέντρου με τη χαρακτηριστική ανάποδη στάση του, συνήθως ανάσκελα σε κάποιο κλαδί, με ταχύτητα τετρακόσια περίπου μέτρα την ώρα. Όταν βρίσκεται στο έδαφος, σέρνεται ως το επόμενο δέντρο με μέσον όρο ταχύτητας διακόσια πενήντα μέτρα την ώρα, αν υπάρχει σοβαρός λόγος, ταχύτητα που είναι τετρακόσιες σαράντα φορές πιο αργή από αυτήν του γατόπαρδου όταν βιάζεται. Αν ο βραδύπους δεν έχει σοβαρό λόγο, καλύπτει το πολύ τέσσερα με πέντε μέτρα την ώρα.

Ο τριδάκτυλος βραδύπους δεν είναι καλά ενημερωμένος για τον έξω κόσμο. Σε κλίμακα βαθμολόγησης από 2 έως 10, όπου το 2 αντιπροσωπεύει αισυνήθιστη αδράνεια και το 10 εξαιρετική αντίληψη, ο Μπίμπι (1926) βαθμολόγησε τις αισθήσεις του της γεύσης, αφής, όρασης και ακοής με 2 και της οσμής με 3. Αν συναντήσετε στη ζούγκλα κοιμισμένο τρι-

Νότιας Αμερικής και ζουν είκοσι περίπου χρόνια. Υπάρχουν και οι διδάκτυλοι, που λέγονται χωλόποδες, όπως και ένας τρίτος τύπος, ο σκαιόπους. Και τα τρία είδη ανίκουν στην οικογένεια των βραχυποδιδών επειδή τα πίσω πόδια είναι κοντύτερα απ' τα μπροστινά, με τεράστιους δρεπανοειδείς γαμφώνυχες. Η αιτία που είναι τόσο νωθροί οφείλεται στο γεγονός ότι τρέφονται σχεδόν αποκλειστικά απ' τα φύλλα ενός και μόνο δέντρου, δηλαδή πάσχουν από αβιταμίνωση. (Σ.τ.Μ.)

δάκτυλο βραδύποδα, χρειάζεται τουλάχιστον δυο-τρεις σπρωξίες για να χυπνήσει· ύστερα θα κοιτάξει νυσταγμένος προς κάθε κατεύθυνση εκτός από εκεί όπου βρίσκεστε. Δεν έχει εξακριβωθεί ο λόγος που κοιτάζει έτσι γύρω γύρω, αφού οι βραδύποδες βλέπουν τα πάντα με το θολό μάτι του σχεδόν τυφλού από τη μυωπία κυρίου Μαγκού.* Όσο για την ακοή, ο βραδύπους δεν πρέπει να θεωρείται κουφός, απλώς είναι αδιάφορος στους ήχους. Ο Μπίμπι αναφέρει ότι οι πυροβολισμοί που εσκεμμένα έριξαν δίπλα σε βραδύποδες εν ώρα ύπνου ή τη σπιγμή που έτρωγαν, προκάλεσαν ελάχιστη αντίδραση των ζώων. Επίσης δεν πρέπει να υπερεκτιμάται η ελαφρώς ισχυρότερη αίσθηση της οσμής. Λέγεται ότι είναι ικανοί να οσμιστούν και να αποφύγουν τα σάπια κλαδιά, αλλά ο Μπούλοκ (1968) αναφέρει ότι «συχνά» οι βραδύποδες πέφτουν από σαπισμένα κλαδιά όπου βρίσκονται κρεμασμένοι.

Θα αναρωτηθείτε λοιπόν: πώς επιβιώνει;

Μα, ακριβώς εξαιτίας της νωθρότητάς του. Η υπνολία και η οκνηρία του τον κρατούν μακριά απ' τους κινδύνους, μακριά απ' τους ιαγουάρους, τις μικρές λεοπαρδάλεις-οσελότους, τους οξυδερκείς αετούς και τα ανακόντα. Το σκληρό μακρύ τρίχωμα του βραδύποδα προσφέρεται για την ανάπτυξη ενός είδους χλωροφύκης, κάπι σαν βρύα, που του δίνουν γκριζοκάστανο χρώμα τις περιόδους ξηρασίας και πρασινώπο τις περιόδους των τροπικών βροχών, έτσι ώστε το ζώο να προσαρμόζεται στις χρωματικές εναλλαγές των φυλλωμάτων και να ξεγελά τους εχθρούς του, μοιάζοντας άλλοτε με φωλιά λευκών μυρμηγκιών ή σκίουρων κι άλλοτε σαν τμήμα του ίδιου του δέντρου όπου ξεκουράζεται.

Ο τριδάκτυλος βραδύπους ζει μια ειρηνική φυτοφαγική ζωούλα σε τέλεια αρμονία με το περιβάλλον του. «Ένα καλοπροαίρετο χαμόγελο ανθίζει αιωνίως στα κείλη του», ανέφε-

* Γνωστό καρτούν που πρωτοεμφανίστηκε στην Αμερική το 1949 και παίχτηκε και στην Ελλάδα τη δεκαετία του '80. (Σ.τ.Μ.)

ρε ο Τίρλερ (1966). Το είδα κι εγώ αυτό το χαμόγελο, με τα ίδια μου τα μάτια. Δε συνηθίζω να αποδίδω ανθρώπινα γνωρίσματα και συναισθήματα στα ζώα, πολλές φορές όμως, κατά τη διάρκεια της μνηματικής μου στη Βραζιλία, κοιτάζοντας ψηλά τους βραδύποδες, που αναπαύονταν, ένιωσα σαν να έβλεπα γιόγκι σε βαθύτατη αυτοσυγκέντρωση ή ερημίτες βυθισμένους στην προσευχή, σοφά πλάσματα των οποίων η έντονη φανταστική zanίξεπερνούσε την επιστημονική μου αντίληψη πικότητα.

Μερικές φορές μπέρδευα τις δύο εξειδικεύσεις μου. Μερικοί συμφοιτητές μου των θρησκειολογικών σπουδών — αγνωστικοί σε εν συγχύσει που δεν ήξεραν τι τους γίνεται, υποτελείς της Λογικής, ανίκανοι για αναλυτική σκέψη — μου θύμιζαν τους τριδάκτυλους βραδύποδες· και οι τριδάκτυλοι βραδύποδες, αυτό το πανέμορφο δείγμα του θαύματος της zanίξης, μου θύμιζαν τον Θεό.

Ποτέ δεν αντιμετώπισα ουσιώδη προβλήματα με τους συναδέλφους επιστήμονες. Οι επιστήμονες είναι φιλικοί, αθεϊστές, εργατικότατοι, πίνουν πολλή μπίρα κι έχουν το μυαλό τους μονίμως στο σεξ, στο σκάκι και στο μπειζμπολ — όταν βέβαια δε διαλογίζονται αποκλειστικά πάνω σε θέματα της επιστήμης τους.

Ήμουν πολύ καλός φοιτητής, αν επιτρέπεται να το πω αυτό για το άτομό μου. Ήμουν από τους πρώτους επί τέσσερα συνεχή χρόνια στο κολέγιο Σεν Μάικλ. Πήρα κάθε φοιτητική διάκριση απ' το τμήμα της Ζωολογίας. Το ότι δεν πήρα καμία απ' το τμήμα Θρησκειολογίας, οφείλεται απλώς στο γεγονός ότι δεν υπάρχουν φοιτητικές διακρίσεις σ' αυτό το τμήμα (οι διακρίσεις και τα βραβεία στη θρησκειολογία δε δίνονται από κάτια θνητών, όλοι το ξέρουμε αυτό). Θα είχα πάρει μέχρι και το Κυβερνητικό Ακαδημαϊκό Μετάλλιο, την υψηλότερη διάκριση του Πανεπιστημίου του Τορόντο, όπου υποψήφιοι είναι αρκετοί επιφανείς Καναδοί, αλλά μπήκε στη μέση ένας ροδαλός νεαρός, τρομερά δημοφιλής, ο κλασικός τύπος του

χοντρού με τον ταυρίσιο σθέρκο και το υπερβολικά ήπιο τα-
μπεραμέντο.

Ακόμα πικραίνομαι μερικές φορές, κι ας παριστάνω ότι δεν είναι έτσι. Όταν έχεις βασανιστεί πολύ στη ζωή, κάθε επιπρόσθετος πόνος είναι ταυτόχρονα ασήκωτος και ασήμαντος. Η ζωή μου μοιάζει με σουβενίρ ευρωπαϊκής τέχνης: υπάρχει πάντα ένα κρανίο που χάσκει δίπλα μου για να μου υπενθυμίζει την ανοσία της ανθρώπινης φιλοδοξίας. Το χλευάζω αυτό το κρανίο. Το κοιτάζω και του λέω: «Βρήκες λάθος άνθρωπο. Εσύ μπορεί να μην πιστεύεις στη ζωή, όμως εγώ δεν πιστεύω στο θάνατο. Φύγε!» Το κρανίο με ειρωνεύεται και έρχεται ακόμα πιο κοντά μου, αλλά αυτό δε με εκπλήσσει. Η αιτία που ο θάνατος προσκολλάται τόσο στη ζωή δεν είναι βιολογική αναγκαιότητα· είναι φθόνος. Η ζωή είναι τόσο όμορφη, που ο θάνατος την ερωτεύτηκε, τη zηλεύει μ' έναν έρωτα κτηπτικό, και πασχίζει ν' αρπάξει ό,τι προλάβει. Η ζωή, όμως, προσπερνάει με πηδηματάκια τη λησμοσύνη, χάνοντας στην πορεία ένα-δυο ανούσια πραγματάκια, και η θλίψη της για τις απώλειες διαρκεί όσο ένα περαστικό συννεφάκι. Ο δημοφιλής χοντρούλης πήρε επίσης ειδοποίηση απ' την επιτροπή ότι προτάθηκε και για την υποτροφία Ρόουντς. Τον αγαπώ, κι ελπίζω ν παραμονή του στην Οξφόρδη να ήταν μεγάλη εμπειρία. Αν ν Λάκσμι, η θεά του πλούτου, με πλημμυρίσει κάποτε με τα δώρα της, η Οξφόρδη είναι η πέμπτη στη λίστα των πόλεων που θέλω να δω πριν φύγω από αυτή τη ζωή, μετά τη Μέκκα, το Βαρανάσι, την Ιερουσαλήμ και το Παρίσι.

Δεν έχω τίποτα να πω για την επαγγελματική μου ζωή, μόνον ότι όπου υπάρχει κόμπος υπάρχει και θηλιά· μια γραβάτα είναι ένας βρόχος, κι έτσι όπως φοριέται σε πνίγει.

Τον αγαπώ τον Καναδά. Μου λείπει η κάψα της Ινδίας, το φαγητό, τα μολυντήρια στους τοίχους, τα μιούζικαλ με φόντο μιαν ασημένια οθόνη, οι αγελάδες που τριγυρνούν στους δρόμους, τα σμήνη από μαύρα κοράκια, ακόμα και οι συζ-

τίσεις για τους αγώνες κρίκετ, ωστόσο τον αγαπώ τον Καναδά. Είναι μια μεγαλειώδης χώρα, υπερβολικά κρύα, σε βαθμό που σου χαλάει το κέφι, η οποία κατοικείται από ανθρώπους συμπονετικούς και έξυπνους, με απαίσια χτενίσματα. Τέλος πάντων, δεν έχω κανένα λόγο να ξαναγυρίσω στην πατρίδα μου, το Ποντισερί.

Ο Ρίτσαρντ Πάρκερ έμεινε μαζί μου. Δεν τον ξέχασα ποτέ. Να ομολογήσω ότι μου λείπει; Ναι, μου λείπει. Ακόμα τον βλέπω στα όνειρά μου. Τα περισσότερα είναι εφιάλτες, αλλά εφιάλτες γεμάτοι αγάπη. Αυτή είναι η παραξενιά της ανθρώπινης καρδιάς. Ακόμα δεν μπορώ να καταλάβω πώς και με παράποτε έτσι αβασάνιστα, χωρίς αποχαιρετιστήρια τελετή, χωρίς καν ένα αντίο, χωρίς να ρίξει ούτε μια ματιά πίσω του. Ο πόνος είναι σαν τσεκούρι που ρυπάει την καρδιά μου.

Στο Μεξικό, οι γιατροί και οι νοσοκόμες του νοσοκομείου ήταν απίστευτα ευγενικοί μαζί μου. Και οι ασθενείς επίσης. Καρκινοπαθείς ή θύματα δυστυχημάτων, μόλις άκουγαν την ιστορία μου, χοροπιδούσαν στις πατερίτσες τους για να 'ρθουν μαζί με τους συγγενείς τους να με δουν, αν και κανείς τους δε μιλούσε αγγλικά — ούτε εγώ ισπανικά. Μου χαμογελούσαν, μου έπιαναν το χέρι, με χάιδευαν στο κεφάλι, άφηναν δωράκια, φαγητά και ρούχα στο κρεβάτι μου. Εξέφραζα τη συγκίνησή μου άλλοτε με ανεξέλεγκτες εκρήξεις γέλιου και άλλοτε με ποταμούς δακρύων.

Σε δυο μέρες μπορούσα να σταθώ, μέχρι και να κάνω δυο-τρία βήματα, παρά τη ναυτία, τη σκοτοδίνη και τη γενικότερη αδυναμία που ένιωθα. Οι εξετάσεις αίματος αποκάλυψαν ότι έπασχα από αναιμία και ότι το επίπεδο του νατρίου στο αίμα μου ήταν πολύ υψηλό, ενώ του καλίου πολύ χαμηλό. Το σώμα μου κατακρατούσε υγρά και τα πόδια μου από το πρήξιμο έδειχναν λες και έπασχα από ελεφαντίαση. Τα ούρα μου ήταν σκουροκίτρινα προς το καφετί. Μετά από μια βδομάδα περίπου, μπορούσα να περπατώ σχεδόν φυσιολογικά και να φορώ παπούτσια, αρκεί να μνη έδενα τα κορδό-

via. Το δέρμα μου γιατρεύτηκε, αν και ακόμα έχω ουλές στους ώμους και την πλάτη.

Την πρώτη φορά που άνοιξα τη βρύση, η θορυβώδης, άσκοπη, υπερβολική ροή του νερού μου προξένησε τέτοιο σοκ, που ξάφνου αποδιοργανώθηκα εντελώς και κατέρρευσα λιπόθυμος στα μπράτσα της νοσοκόμας.

Την πρώτη φορά που πήγα σε ινδικό εσπιατόριο στον Καναδά, άρχισα να τρώω με τα δάχτυλα. Ο σερβιτόρος με κοίταξε επιτιμητικά και είπε: «Έχετε έρθει πρόσφατα στον τόπο μας, έτσι δεν είναι;» Έχασα το χρώμα μου. Τα δάχτυλά μου, που μόλις πριν από ένα δευτερόλεπτο ήταν μπουμπούκια που άνοιγαν για να με ταΐσουν, μετατράπηκαν σε εστία μόδυνσης κάτω από το επίμονο βλέμμα του. Πάγωσαν, σαν εγκληματίες που τους έπιασαν στα πράσα. Δεν τόλμησα να τα γλείψω. Τα σκούπισα με ένοχο ύφος στην πετσέτα μου. Δεν κατάλαβε πόσο με πλήγωσαν τα λόγια του· σαν καρφιά στη σάρκα μου. Έπιασα πιρούνι και μαχαίρι. Σπανίως μέχρι τότε είχα χρησιμοποιήσει αυτά τα εργαλεία. Τα χέρια μου έτρεμαν. Το σαμπάρ μου — αυτό το γευστικό κοκκινιστό από κρέας ελαφιού με ρύζι — έχασε τη νοστιμιά του.

2

Zει στο Σκάρμπορο. Είναι ένας λιγνός, μικροσκοπικός άνθρωπος, βία ενάμισι μέτρο μπόι. Σκούρα μαλλιά, σκούρα μάτια. Μαλλιά που γκριζάρουν στους κροτάφους. Δεν μπορεί να 'vai παραπάνω απ' τα σαράντα. Όμορφη σοκολατένια επιδερμίδα. Ήπιος φθινοπωρινός καιρός, αλλά αυτός φορά ένα τεράστιο ημίπαλτο με κουκούλα γαρνιρισμένη με γούνα, καθώς πηγαίνουμε για το εστιατόριο. Εκφραστικό πρόσωπο. Μιλάει γρήγορα, κουνώντας τα χέρια του. Δε μασάει τα λόγια του. Οι κουβέντες του είναι καθαρές και ξάστερες.

3

Πήρα το όνομα μιας πισίνας. Πολύ παράξενο, αν σκεφτείτε ότι οι γονείς μου ποτέ τους δεν αγάπησαν το νερό. Μια από τις πρώτες επαγγελματικές γνωριμίες του πατέρα μου ήταν ο Φράνσις Αντιρουμπασάμι. Έγινε στενός φίλος της οικογένειάς μας. Εγώ τον φάναζα Μαματζί στα Ταμίλ, μάμια σημαίνει θείος και τζι είναι ινδική κατάληξη που προσδίδει σεβασμό και τρυφερότητα στη λέξη, κάτι σαν θειούλης. Στα νιάτα του, πολύ πριν γεννηθώ εγώ, ο Μαματζί ήταν πρωταθλητής της κολύμβησης, πρωταθλητής όλης της Νότιας Ινδίας. Το κολύμπι ήταν η ζωή του. Ο αδελφός μου ο Ραβί, μου είπε ότι όταν γεννήθηκε ο Μαματζί, δεν έπαιρνε ανάσα, λες και δεν του άρεσε ο αέρας, κι ο γιατρός του έπιασε απ' τα πόδια και τον στριφογύρισε πάνω απ' το κεφάλι του για να τον αναγκάσει να αναπνεύσει.

«Έπιασε το κόλπο!» είπε ο Ραβί, ανεμίζοντας μανιασμένα το χέρι πάνω απ' το κεφάλι του. «Ο Μαματζί έβηξε ξερνώντας νερό κι άρχισε να εισπνέει αέρα. Απ' το ταρακούνημα όμως όλη η σάρκα και το αίμα του ανέβηκαν στο πάνω μέρος του σώματός του. Γι' αυτό το στέρνο του είναι τόσο φαρδύ, ενώ τα πόδια του τόσο κοκαλιάρικα.»

Τον πίστεψα. (Ο Ραβί ήταν ένα πειραχτήρι δίχως έλεος. Την πρώτη φορά που ονομάτισε τον Μαματζί «Ο κύριος Ψά-

ρι», του άφοσα μια μπανανόφλουδα στο μαξιλάρι του — για να μάθει.) Ακόμα και στα εξήντα του, καμπουριασμένος από τη δουλειά και την ηλικία, με τις σάρκες του κρεμασμένες πια, κάθε πρωί ο Μαματζί διέσχιζε τριάντα φορές την πισίνα του άσραμ* Ορομπίντο.

Προσπάθησε να μάθει και στους γονείς μου κολύμβηση, αλλά το μόνο που κατάφερε ήταν να βρεθούν μέχρι τα γόνατα στη θάλασσα, μισό μέτρο απ' την αμμουδιά, κάνοντας γελοίες κυκλικές κινήσεις των χειριών, λες και πάλευαν να διασκίσουν με κόπο πυκνή ζούγκλα παραμερίζοντας τις ψηλές λόχμες ή σαν να ετοιμάζονταν για Βουτιά ή σαν να κατηφόριζαν τρέχοντας ένα λόφο κι ανέμιζαν τα χέρια για να μνη πέσουν. Την ίδια συμπεριφορά είχε και ο Ραβί.

Ο Μαματζί αναγκάστηκε να κάνει υπομονή ώσπου να βρεθεί πιο πρόθυμος μαθητής. Στα εφτά μου, προς μεγάλη απελπισία της μάνας μου, ο Μαματζί ισχυρίστηκε ότι ήμουν πια έτοιμος να μάθω κολύμβηση. Με κατέβασε στην παραλία, άνοιξε διάπλατα τα χέρια και μου ανακοίνωσε: «Αυτό είναι το δώρο μου για σένα!»

«Και στη συνέχεια, λίγο έλειψε να σε πνίξει», ισχυρίζοταν η μάνα μου.

Παρέμεινα πιστός στον γκουρού μου. Κάτω απ' το παρατηρητικό του μάτι ξάπλωνα στην παραλία, κουνούσα τα πόδια κι έσκαθα την άμμο με τα χέρια μου, γυρίζοντας το κεφάλι σε κάθε απλωτή, για να μάθω να ανασαίνω σωστά — λες και πάθαινα κρίσεις υστερίας αλλά με απίστευτα αργές κινήσεις. Μέσα στο νερό, καθώς ο Μαματζί με κρατούσε στην επιφάνεια, έκανα αγώνα για να κολυμπήσω. Ήταν πολύ πιο δύσκολο από την προπόνηση στην ξηρά. Ωστόσο ο γκουρού μου είχε τεράστια υπομονή και μου έδινε κουράγιο.

Όταν θεώρησε ότι είχα κάνει αρκετή πρόοδο, αφήσαμε

* Είδος ινδικού μοναστηριού όπου φιλοξενούνται και λαϊκοί, είτε για αυτοσυγκέντρωση είτε για διδασκαλία. (Σ.τ.Μ.)

κατά μέρος τα γέλια και τις φωνές, τα τρεχαληπτά και τα παιχνίδια, τα μπλε-πράσινα κύματα και τους αφρούς, και μεταφερθήκαμε στην τετραγωνισμένη επιβλητική πισίνα του άσραμ, πληρώνοντας και την απαιτούμενη συνδρομή.

Πήγαινα εκεί μαζί του τρεις φορές την εβδομάδα σε όλη τη διάρκεια της παιδικής μου ηλικίας, κάθε Δευτέρα, Τετάρτη και Παρασκευή — μια πρωινή τελετουργία με τον άριστο συγχρονισμό που απαιτεί το κρόουλ. Έχω ολοζώντανες αναμνήσεις αυτού του αριστοκρατικού ηλικιωμένου κυρίου που γδυνόταν δίπλα μου τσιπσίδι, το σώμα του να εκτίθεται στα μάτια μου σταδιακά καθώς πετούσε το ένα ρούχο μετά το άλλο, σώζοντας τα προσχήματα την τελευταία στιγμή που απομακρυνόταν κι εμφανιζόταν πάλι μ' ένα εξαίσιο αθλητικό μαγιό με τιράντες. Διέθετε μια επική λιτότητα. Οι κολυμβητικές οδηγίες, που με τον καιρό έγιναν κολυμβητική εξάσκηση, ήταν εξαντλητικές, υπήρχε όμως και η βαθιά ικανοποίηση του να κάνω απλωτές με διαρκώς αυξανόμενη άνεση και ταχύτητα, ξανά και ξανά, σχεδόν σαν υπνωτισμένος, και κάτι τέτοιες στιγμές το νερό μετατρεπόταν από λιωμένο ατσάλι σε υγρό φως.

Από μόνος μου, με μια ηδονική ενοχή, επέστρεψα κρυφά στη Θάλασσα, γοντευμένος απ' τα τεράστια κύματα που υψώνονταν κι έσπαγαν πάνω μου τυλίγοντάς με στα απόνερά τους, σαν μαλακό λάσο που αρπάζει ένα πρόθυμο αγοράκι ινδικής καταγωγής.

Το δώρο μου στον Μαματζί, σε κάποια γενέθλιά μου, μάλλον γύρω στα δεκατρία μου, ήταν δυο κατοστάρια σε στιλ πεταλούδα. Στο τέλος της διαδρομής ήμουν τόσο εξαντλημένος, που δεν μπορούσα να του κουνήσω το χέρι.

Πέρα από την κολυμβητική δραστηριότητα, υπήρχε και η συζήτηση γύρω από αυτήν. Ήταν το αγαπημένο θέμα του πατέρα μου. Όσο έντονα αντιδρούσε στο κολύμπι ως πρακτική εφαρμογή, τόσο έντονα το βίωνε με τη φαντασία του. Τα μυστικά της κολύμβησης ήταν η ανάπauση του μετά από μια

ολόκληρη μέρα δουλειάς στον ζωολογικό κήπο. Το νερό χωρίς ιπποπόταμους ήταν πιο φιλικό από το νερό έστω και με έναν ιπποπόταμο.

Ο Μαματζί είχε σπουδάσει για δύο χρόνια στο Παρίσι, χάρη στην αποικιακή διοίκηση. Πέρασε ονειρεμένα. Αυτό συνέβη στις αρχές του 1930, όταν οι Γάλλοι προσπαθούσαν να κάνουν το Ποντισερί γαλλική αποικία, με την ίδια zéσο που οι Άγγλοι προσπαθούσαν να κάνουν βρετανική την υπόλοιπη Ινδία. Δε θυμάμαι τι ακριβώς σπουδάσει ο Μαματζί. Κάτι σχετικά με το εμπόριο, αν δεν απατώμαι. Ήταν σπουδαίος αφηγητής, αλλά ξεχνούσε να μας μιλήσει για τις σπουδές του, τον πύργο του Άιφελ, το Λούθρο ή τις καφετέριες στη Σαντ Ελιζέ. Όλες του οι ιστορίες αφορούσαν πισίνες και κολυμβητικούς αγώνες ή αναμετρήσεις. Για παράδειγμα, μας έλεγε για την πισίνα Ντελινί, την παλαιότερη της πόλης, που είχε κατασκευαστεί το 1796 — μια υπαίθρια κατασκευή σε σχήμα ωοειδές, σαν μαούνα αραγμένη στην Κε ντ' Ορσέ —, και για όσα έγιναν το 1900, στις κολυμβητικές εκδηλώσεις των Ολυμπιακών Αγώνων. Ωστόσο κανένας από τους χρόνους των αθλητών δεν αναγνωρίστηκε από τη Διεθνή Κολυμβητική Ομοσπονδία, γιατί η πισίνα ήταν έξι μέτρα μακρύτερη από το τυπικό μήκος. Το νερό της ερχόταν απευθείας απ' τον Σηκουάνα χωρίς φιλτράρισμα και θέρμανση. «Ήταν βρόμικο και παγωμένο», έλεγε ο Μαματζί. «Διέρρεε όλο το Παρίσι και ήδη κουβαλούσε τα μύρια όσα. Έμπαινε κι ο κόσμος στην πισίνα και το νερό γινόταν ακόμα πιο βρόμικο, σκέτη ανδία δηλαδή». Με συνωμοτικούς ψιθύρους και ανατριχιαστικές λεπτομέρειες, μας εξηγούσε ότι οι Γάλλοι δε φρόντιζαν ιδιαίτερα την ατομική υγείανή τους. «Η Ντελινί ήταν κάλια, αλλά η Μπεν Ρουαγιάλ, ένας άλλος νερόλακκος, ήταν τρισχειρότερη. Τουλάχιστον στην Ντελινί τα ψόφια ψάρια τα έβγαζαν». Όπως και να 'χε το πράγμα όμως, μια ολυμπιακή πισίνα είναι μια ολυμπιακή πισίνα, την περιβάλλει η δόξα. Τι κι αν ήταν βόθρος; Ο Μαματζί μιλούσε για την Ντελινί μ' ένα νοοταλγικό χαμόγελο.

Τα πράγματα ήταν καλύτερα στις πισίνες των περιοχών Σατό-Λαντόν, Ρουβέ, και της λεωφόρου ντε λα Γκαρ. Ήταν κλειστές πισίνες με σκεπή, χτισμένες στην ξηρά, και λειπουργούσαν όλο το χρόνο. Το νερό τους ερχόταν υγροποιημένο από τους ατμοκινητήρες των γειτονικών εργοστασίων κι έτσι ήταν πιο καθαρό και πιο ζεστό. Είχαν κι αυτές τη βρομιά τους και πάρα πολύ κόσμο. «Επέπλεαν τόσο πολλά φλέματα και φτύματα στο νερό, που νόμιζα ότι κολυμπάω αγκαλιά με μέδουσες», γελούσε ο Μαματζί.

Οι πισίνες των περιοχών Εμπέρ, Λεντρί-Ρολέν και Μπιτ-ο-Κάιγ ήταν φωτεινές, μοντέρνες, ευρύχωρες, και τροφοδοτούνταν από αρτεσιανές πηγές. Αποτέλεσαν πρότυπο για τις επόμενες κατασκευές σε άλλους δήμους. Φυσικά υπήρχε και η πισίνα Τουρέλ, η παλαιότερη και σπουδαιότερη ολυμπιακή πισίνα της πόλης, που χτίστηκε το 1924, τη δεύτερη φορά διεξαγωγής των Ολυμπιακών Αγώνων στο Παρίσι. Υπήρχαν βέβαια κι άλλες, πολλές άλλες.

Στα μάτια του Μαματζί, όμως, καμιά πισίνα δε συναγωνίζοταν τη δόξα της πισίνας Μολιτόρ. Ήταν το διαμάντι του παρισινού υδάτινου μεγαλείου, ίσως και όλου του πολιτισμένου κόσμου.

«Ήταν μια πισίνα για θεούς. Η Μολιτόρ είχε την καλύτερη ανταγωνιστική κολυμβητική λέσχη του Παρισιού. Για την ακρίβεια, επρόκειτο για δύο πισίνες, μιαν ανοιχτή και μια κλειστή. Και οι δύο ήταν σε μέγεθος μικρού ωκεανού. Η κλειστή είχε πάντα δύο διαδρόμους αποκλειστικά για αθλητές. Το νερό ήταν πεντακάθαρο, τόσο λαμπερό, που αν ήθελες το έβαζες στην κούπα σου κι έφτιαχνες τον καφέ σου. Στον δεύτερο όροφο ξύλινες καμπίνες για αποδυτήρια, βαμμένες άσπρες και μπλε, κύκλωναν την πισίνα. Από ψηλά, μπορούσες να βλέπεις τους πάντες και τα πάντα. Οι επιστάτες που σημάδευαν με κιμωλία την πόρτα της καμπίνας σου, για να μην μπει κι άλλος, ήταν κάτι κουτσοί ηλικιωμένοι άντρες, κεφάτοι και φωνακλάδες. Δεν έδιναν σημασία στις φασαρίες και στις πα-

λαβομάρες που κάναμε. Τα ντους έριχναν καυτό χαλαρωτικό νερό. Υπήρχε και σάουνα και αίθουσα γυμναστικής. Το χειμώνα η ανοικτή πισίνα μετατρεπόταν σε παγοδρόμιο. Υπήρχαν επίσης καφετέρια, μπαρ, ειδικοί χώροι για ηλιοθεραπεία, μέχρι και δυο μικρές αμμουδιές είχαν κατασκευάσει, με αληθινή άμμο. Κάθε πλακάκι, κάθε μπρούντζινο πόμολο, κάθε ξύλο, όλα, όλα άστραφταν. « Ήταν... ήταν... »

Ήταν η μόνη πισίνα που έκανε τον Μαματζί να μένει άφωνος· δεν έθρισκε λόγια να την περιγράψει, ενώ η μνήμη του έκανε ατέλειωτες διαδρομές μες στο νερό.

Ο Μαματζί θυμόταν κι ο πατέρας μου ονειρευόταν.

«Θα σου διηγηθώ μια ιστορία που θα σε κάνει να πιστέψεις στον Θεό».

Hιστορία που ο πλικιωμένος Ινδός διηγήθηκε στο συγγραφέα είναι η απίστευτη ζωή του Πι Μολιτόρ Πατέλ, που έκανε το γύρο του κόσμου και βρίσκεται μέσα σε τούτο δω το βιβλίο.

Ο Πι και η οικογένειά του ζουν στην Ινδία και διατηρούν ένα ζωολογικό κήπο. Ο νεαρός Πι έχει δύο αγάπες: τα ζώα και το διάβασμα. Διαβάζει με πάθος ό,τι έχει σκέσπο με τον Ινδουισμό, το Χριστιανισμό και το Ισλάμ και, προς μεγάλη έκπλοξη των γονιών του, αποδέχεται και πιστεύει και τις τρεις θρησκείες. Κάποτε η οικογένεια αποφασίζει να μεταναστεύσει στον Καναδά μαζί με τα ζώα. Το πλοίο όμως ναυαγεί κι ο Πι βρίσκεται μόνος σε μια βάρκα μαζί με μια απίστευτη ομάδα: μια ζέβρα, μια υαινα, έναν ουρακοτάγκο και μια τεράστια βασιλική τίγρη της Βεγγάλης.

Ο Πι πρέπει τώρα να συνυπάρξει με ναυαγούς που δεν μπορεί να βάλει ο νους του ανθρώπου. Με εξυπνάδα, με απίστευτο θάρρος και ανομολόγητο φόβο, αποδέχεται τη φύση κάθε ζώου και αναπτύσσει μια άρρηκτη σχέση κυρίων με την τίγρη. Δεν είναι τυχαίο που αυτή έχει όνομα ανθρώπου: Ρίτσαρντ Πάρκερ.

Ο Γιαν Μαρτέλ μας δίνει ένα καταιγιστικό βιβλίο. Μια συγκλονιστική παραβολή για την πάλη ανάμεσα στην ψυχή και τη σάρκα. Συγκινητικό χωρίς μελοδραματισμούς, με χιούμορ ακόμα και στις πιο δραματικές του στιγμές, σε κάνει να σκεφτείς τους προσωπικούς σου Ρίτσαρντ Πάρκερ, τα δικά σου ναυάγια, και σε μαθαίνει πώς να επιβιώνεις.

FOX 2000 PICTURES PRESENTS A HAISSANG FILMS / GIL NETTER PRODUCTION AN ANG LEE FILM 1 LIFE OF PI SURAJ SHARMA IRFAN KHAN TABU RAFE SPALL AND GÉRARD DEPARDIEU MICHAEL DANNI DAVID LEE TIM SOUTERS, A.C.E. DAVID GROOPMAN CLAUDIO MIRANDA, ASC DEAN GEORGARIS BY GIL NETTER ANG LEE DAVID WOMARK YANN MARTEL BY DAVID MAGEE ANG LEE WWW.LIFEOPIMOVIE.GR

Το Δεκέμβριο του 2012 στους κινηματογράφους.

Life of Pi film artwork © 2012 Twentieth Century Fox Film Corporation.
All rights reserved

ISBN 978-960-274-690-5

ΚΩΔ. ΜΗΧΑΝΗΣ: 02184

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
ΤΑΤΟΪΟΥ 121, 144 52 ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΤΗΛ.: 210 28 04 800 • FAX: 210 28 19 550
www.psichogios.gr • e-mail: info@psichogios.gr

Ε Σ Ε Ι Σ Κ Ι Ε Μ Ε Ι Σ Π Α Ν Τ Α Σ' Ε Π Α Φ Η